

DELAVSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

St. 88.

V Ljubljani, ponedeljek 19. aprila 1926.

Leto I.

Potek balkanske strokovne konference.

Sofija, 14. aprila 1926.

V soboto dopoldne je bilo drugo zasedanje plenuma. Prvi je dobil besedo referent II. komisije za izdelavo resolucije o osnovnih smernicah strokovnega boja, s. Krekić:

Resolucija se deli v štiri dele. Prvi del obsega občo konstatacijo, da se mora v svrhu izboljšanja socialnih prilik delavski razred združiti v razrednih organizacijah.

Dolžnost organiziranega strokovnega gibanja je, da goji mednarodno solidarnost v nacionalnem in internacionalnem okviru.

Vsak pokret se razvija v posebnih prilikah in globoke razlike vladajo v tem oziru med delavskim gibanjem v posameznih državah. To konstatacijo se ne sme jemati platonsko, marveč se jo mora posmatrati s programatičnega stališča.

Ta konferenca ni samo konferenca posameznih strokovnih organizacij v balkanskih državah; sklicana od JSZ, ona je obenem internacionalnega značaja. Svet je medseboj v tesni zvezi. Dogodki v eni državi, se odražajo v drugi državi.

Med zapadom in Balkanom postoje tudi politične razlike pravtako, kakor je razlika v materialnem in socialnem položaju delavstva v teh državah.

Zapreke, ki so razvoju gibanja v kapitalističnih državah na potu, se morajo odstraniti in zenačiti. Niti Belgiji, niti Holandiji ali Švici, ki so znatno na boljšem in daleč od tod, ni vseeno, kakšne razmere vladajo na Balkanu.

Zato je ta balkanska konferenca bila potrebna tudi delavstvu v zapadni Evropi.

Vendar je za nas, ki živimo v težjih razmerah gotovo večje važnosti in moramo biti ISS hvaležni, da je to konferenco sklical.

Drugi del resolucije govori o gospodarskih in socialnih prilikah delavskega razreda na Balkanu. Iz predložene poročil je razvidno, da so prilike v posameznih balkanskih državah precej različne. V Romuniji so n. pr. življenjske potrebe poskočile za 47 krat, plače pa le za 20,5; v Bolgariji 40 krat proti 20,6 in v Jugoslaviji 17 krat proti 11.

V gospodarsko razvitih državah je razlika med cenami in plačo mnogo manjša.

Od 800.000 delavcev jih je na Balkanu organiziranih samo 100 do 120.000. Res je, da je delavsko gibanje v vseh državah nazadovalo, ali v balkanskih državah je to nazadovanje brez pravega razmerja.

Po vojni smo imeli gibanje, ali moč tega gibanja nismo znali izkoristiti. Gospodarsko prosperiteto nismo izrabili. A uvaževati moramo še posebej, da se buržuazija v gospodarsko razvitih državah vedno bori proti delavskemu gibanju.

V interesu akumulacije kapitala zatira kapitalistični razred delavsko gibanje. Vendar kakor omenjeno, so bile tudi za naš delavski razred ugodnejše prilike za uspešni boj — če bi se bilo to gibanje vedno posluževalo pravih metod.

V Jugoslaviji so uspeli reakcionarci v trenutku, ko je na ulici padla prva bomba in je zadet od revolverskega strela padel notranji minister. V težnji po diktaturi se je delavsko gibanje razbilo, ne da bi delavstvo dobilo ono, kar mu je najbolj potrebno.

Ako stremimo za popolnim in čimprejšnjim prevzetjem oblasti, potem so strokovni boji nepotrebni, treba le, da jih nadomestijo politične stavke in pa meščanska vojna.

To mišljenje je rodilo tudi geslo: čim slabše, tem boljše. Rezultat te taktike pa je, da je danes moč strokovnega gibanja padla na eno tretjino predvojne sile.

Tretji del resolucije govori o praktičnih nalogah strokovnega gibanja, kakor skrajšanje delovnega časa, izboljšanje plač, itd.

Stavke naj se vodijo v bodoče le iz gospodarskih in socialnih razlogov, ker politične stavke v danem položaju morajo prinesiti samo škodo.

Ali povdarjena je tudi z vsem podarkom potreba, da imamo poleg strokovnega gibanja tudi močno politično gibanje. Nesoglasja v političnem gibanju se pa ne smejo zanesti v strokovne organizacije.

V kolikor je še strokovno gibanje na Balkanu v tesni zvezi s stranko, je treba da se neutralizira, kar pa nikakor ne znači, da bi se sindikaliziralo.

Delavske mase se morajo združevati na osnovi strokovnega gibanja.

Četrti del resolucije ugotavlja potrebo po zedinjenju delavskega strokovnega gibanja v onih balkanskih državah, kjer še ni izvedena.

V pogledu kako naj se to zedinjenje izvede, imamo v Jugoslaviji bogata izkustva. Mi smo prevzeli parolo zedinjenja in razgovarjali na osnovah, ki so lastne amsterdamski strokovni internacionalni.

V kolikor je bilo v Jugoslaviji mogoče izvesti zedinjenje na teh osnovah, se je pač izvedlo, popolno zedinjenje pa je ipak odvisno od zedinjenja vseh obstoječih delavskih grupacij na svetu.

Sodrug Krekić je nato priporočal konferenci, da naj soglasno sprejme v smislu njegovega referata predložene resolucije. Obe resoluciji objavimo v celoti jutri.

MADŽARSKA KRIZA.

Praga, 18. aprila. Notranji položaj Madžarske je v kljub spretnemu manevriranju vlade, še vedno nejasen in negotov. Ponarejevalna afera vznemirja še vedno madžarsko javnost. Vlada bi rada spravila to ne ljubo zadevo iz sveta, opozicija pa opozarja javnost neprestano na potrebo, da se vprašanje razčisti ter postavi pred sodišče vse krivce, v tem slučaju tudi vlado, ker je znano, da so tudi člani vlade in najvišji stebri režima sodelovali pri tem goljufivem podjetju, ki je Madžarski toliko škodoval. Vladne krize na Francoskem so trenutno odvrnile pozornost francoske vlade in francoske javnosti od ponarejevalne razprave, vendar je v bližnjih dneh pričakovati zopet živahnega interesiranja Francije za stvar in takrat se bo notranja borba v Franciji zopet vnela.

Borba za angleške premogovnike.

VELIKO VZNEMIRJENJE V ANGLIJI. — PRED SPLOŠNO STAVKO RUDARJEV?

London, 18. aprila. Ministrski predsednik Baldwin je včeraj poročal kralju o težkem položaju v angleški premogovni industriji, kateri grozi nevarna stavka. Takoj po razgovoru na dvoru je sklical sejo ministrskega sveta, ki je trajala pozno v noč. Izgleda, da hoče vlada poseči vmes z novim predlogom, ki naj bi omogočil novo posredovalno akcijo med lastniki premogovnikov in rudarji. Rudarji se vsekakor energično pripravljajo na boj ter izjavljajo, da

nočejo več popustiti. Sklepi zadnje rudarske konference da se bodo do kraja izvajali. Rudniki naj se socializirajo. Podaljšanje delovnega časa absolutno odklanjajo, kakor tudi vsako znižanje mezd. Po mnenju londonskih listov je velika rudarska stavka, ki bo stala angleško gospodarstvo ogromne milijone ter še bolj poostrelo angleško industrijsko krizo neizbežna. Posredovalni predlogi vlade prihajajo zopet prekasno.

Pred vstopom slovenskih klerikalcev v vlado.

Belgrad, 18. aprila. Akcija vlade za pridobitev večine se nadaljuje. Uzunovič se zaveda, da ne more pred parlament, dokler nima za seboj trdne večine. Po odhodu Radiča iz vlade, so šance za slovenske klerikalce zelo ugodne. Uzunovič bi rad imel za seboj klerikalni klub, in je zato pripravljen odstopiti Korošču in njegovim tovarišem nekaj portfeljev. Demokrati, ki so se Radičevega obglavljanja silno veselili, so vsled Uzunovičevega približevanja klerikalcem zopet hudo vznemirjeni. Tu so po sredi najbolj vplivi slov. demokratov, ki se boje klerikalcev v vladi. Pozornost javnosti je pa še

vedno osredotočena na Pašiča, o katerem se ne ve, kaj vse pripravlja in če se ne bo zopet dokopal do vlade. Izvestni krogi delajo sistematično za to, da se Pašiča odstrani za vselej iz vlade. Dejstvo, da je bil žrtvovan tudi Radič, ne priha prav v dobro niti Pašiču, ker se je s tem znana koncepcija, da bi se notranji spor rešil preko Pašiča in Radiča, ojačila. Po neki verziji zatrjujejo, da se bo v slučaju, da se Uzunovičeva akcija ne posreči, sestavila volilna vlada pod predstvom Davidoviča, ki vživa vedno večje simpatije, in katerega moralni vpliv je danes zelo velik.

SOCIJALISTI ZMAGUJEJO.

Graz, 19. aprila. Te dni so bile volitve v zastopstvo nastavljenecv bolniške blagajne, trgovskih nastavljenecv in drugih. Socijalistični zastopniki so dobili 38 mandatov. Socijalistična lista ima skoro absolutno večino, vse druge grupacije so nazadovale, meščanska skupina je n. pr. zgubila kar 9 mandatov napram zadnjim volitvam.

Zürich, 19. aprila. V švicarskem kantonu Thurgau so se vršile volitve v veliki svet in socijalistična stranka je doživela lepe uspehe. Prej je imela 18 mandatov, sedaj jih je pa dobila 25.

MUSSOLINI SE JE VRNIL.

Rim, 18. aprila. Zadnje dni se je Mussolini mudil v Tripolitani in tam razpredal svoje politične mreže. Kakšen uspeh je dosegel, še ni znano in Mussolini se z uspehi še ni pobahal. Sedaj se je vrnil in na vseh postajah so ga pričakovali njegovi privrženci, v Rimu mu pa celo priredili triumfatorski sprejem. Mussolini je bil baje izmučen in takoj šel v svoje stanovanje.

MANIRE ROMUNSKIH FAŠISTOV.

Bukarešta, 18. aprila. Tukajšnji list „Epoca“ je jel napadati romunskega patrijarha in hotel za napade tudi doprinesti dokaze. Seveda fašisti in nacionalno sfanatizirani študentje se z argumenti nikoli še niso zadovoljili, zadostovalo jim je upravičeno napadanje patrijarha, ki je prav tako iz krvi in mesa, kot drugi zemljani, in razbili so uradniške prostore omenjenega lista. Vlada jim je seveda šla na roko in list takoj prepovedala.

PRED LIKVIDACIJO MAROŠKE VOJNE.

Pariz, 18. aprila. Po izjavah Abd el Krima ameriškim novinarjem, izgleda, da se bodo mirovna pogajanja med Francijo in Španijo na eni strani in Abd el Krima na drugi, zaključila z uspehom. Francija se je tekom zime vojaško temeljito pripravila; če pride zopet do vojne v Maroku, se Krimove čete ne bodo več mogle držati do prihodnje zime. Tega se najbrže tudi maroški poglavar zaveda. Vprašanje je le, če se ne bosta Francija in Španija zopet sprle, ker gredo njuni interesi v Maroku silno narazen, kakor se je pri sedanjih pogajanjih kmalu pokazalo. Tudi vprašanje Tangerja vznemirja zopet zapadne velesile.

NAPAD NA BELGIJSKEGA SOCIJALISTIČNEGA MINISTRA.

Brüssel, 19. aprila. Eno zadnjih noči so v stanovanje socijalističnega ministra Anseele v Gentu nenadoma padli trije strelci. K sreči ministru ni bilo doma. Policija je aretirala nekega pekovskega mojstra, o katerem so pa dognali, da je duševno bolan in da torej atentat nima političnega ozadja.

ITALIJA V SOMALIJI.

Rim, 18. aprila. Zasedanje Somalije se je vršilo brez incidentov. Zastopniki plemen so se poklonili zastopnikom italijanske oblasti. Italijanske okupacijske čete prodirajo polagoma v notranjost dežele. Doselej ni bilo javljenih nobenih incidentov. Prejšnje angleške oblasti v Somaliji, so se večinoma že umaknile.

Svetovno
znano

FOX

čistilo je za čevlje
vendar najboljše.

BOJ ZA PEKING.

Peking, 18. aprila. Po poročilu iz Pekinga se čete vstaških generalov približujejo mestu. Nacijonalna armada je mesto že izpraznila. Podrla je pred umikom za seboj vse mostove. Izgleda, da bodo vkljub temu čete Tschangsolina kmalu zasedle mesto.

PANGALOS JE ZAPRISEGEL.

Atene, 18. aprila. V nedeljo je v atenski katedrali prisegel general Pangalos kot predsednik grške republike. Prisega se je izvršila z velikimi slovesnostmi. Tudi sveti sinod grške pravoslavne cerkve je polnoštevno prisostvoval slovesnosti. Le grškega ljudstva ni bilo poleg.

DEMONSTRACIJA BREZPOSELNIH V AMSTERDAMU.

Amsterdam, 18. aprila. 14. aprila je v Amsterdamu korporativno vkorakala velika gruča brezposelnih in kljub policijski prepovedi začela demonstrirati po ulicah. Policija je demonstrante razgnala, pa so se grupirali na drugem koncu mesta in začeli razbijati trgovske izložbe. Policija je z gumijevkami in sabljami preprečila hujšo nesrečo.

K uradniški mizeriji.

Ljubljana, 13. aprila.

Dovolite g. urednik tudi meni nekoliko prostora v vašem listu. Prebral sem članka iz uradniških vrst, ki sta bila priobčena v »Delavski Politiki«. Soglašam popolnoma in še marsikdo z menoj. Pozdraviti mora vsak razumen človek idejo o združitvi vsega delavstva. Saj to bi bila edina naša rešitev in naš spas. Toda pota do tega velikega, idealnega cilja so dolga. Kdor pozna današnje razmere med uradničtvom, bo razumel, da bo treba še mnogo napornega dela, da se uresniči, kar si vsi ali vsaj velika večina želi. Odnosaji, ki prevladujejo med množico tega proletarijata niso posebno razveseljivi. Pri današnji razcepljenosti si skoraj človek ne upa misliti, da bo kdaj to maso mogoče spraviti na skupno pot. Kje leži križda? Razmere, ki tlačijo danes uradništvo, so marsikoga prisilile do dejstev, ki bi si jih pri ugodnejših prilikah nikdar ne mislili. Opredelili so se na vse mogoče in nemogoče načine, samo da si izboljšajo svoj žalostni položaj. Ali v večini slučajev so se prevarili. Zaleteli so se, sedaj ne morejo več tako lahko nazaj, ker se boje posledice. Izgubili so zaupanje do sebe, malodušnost se jih je poprijela in tavajo naprej brez ciljev. Uradnik za uradnika ne ve po kakih potih hoditi, mislita drugače, vsak išče po svoje izhoda. Ne zaupata drug drugemu, ne izmenjata misli, ne prevdara skupno. — Vsak zase in nobeden za vse. Zaupanja ni — in to je velik vzrok, zakaj so se uradniške vrste razcepile. To bo ravno ono težavno, kamenito z osatom zarastlo polje, katero bo treba obdelovati, da se osat — ne-

zaupanje s korenino iztrebi. To je zelo žalosten pojav med današnjim duševnim delavstvom. Vsi smo enega stanu, vsi trpimo, imamo popolnoma enake težnje in vendar smo si tako daleč narazen. Dokler ne vidi uradnik v uradniku sotrpina, človeka v istem položaju, potrebnega medsebojne pomoči, toliko časa čakamo zaman, da bomo začeli hoditi isto pot. Popolnoma druge razmere morajo zavladati. Višji naj bo nižjemu prijatelj, svetovalec. Če mlajši kako nerodnost zagreši, bog pomagaj. Nezmožljiv ni nikdo. Predstojnik naj ga posvari, mu lepo svetuje in drugič bo vsakdo bolj pazljiv. Ni treba takoj nataktni najbolj birokratske »Amtsmienes«, robantiji, zmerjati ter predlagati kazni, oziroma poročati na višje mesto. Podrejenec bo svojemu predstojniku hvaležen, imel ga v čislju in opravljal svoje delo z največjo pažnjo že zato, da se njegov starejšina ne bo imel vzkroka se nad njim razburjati in jeziti. Na ta način bi se dale marsikje napete razmere ublažiti. Nevoščljivost in zavist sta vsakdanji pojav. Že vsako količkar boljše mesto daje marsikomu po nepotrebnem o svojem tovarišu slabo misliti. Povsod so slaba in dobra mesta, neke težavnejše, druge lažje delo. Vsi pa ne moremo biti ne na dobrih in ne na slabih mestih. V takih slučajih naj bi starejši uradniki skrbeli, da se ta mesta izmenjavajo.

»Spiceljstvo« in vohunstvo, ki je začelo zadnje čase tako bujno poganjati, mora izginiti. Ta človeštva nevreden osat je treba uničiti. Podkupljene kreature, ki denuncirajo svoje sotrpine za mal dobiček, je treba javno zaznamovati. Te elemente onemogočiti, da delajo zgago in uganjajo ogabnosti, nevedne vsakega dostojnega človeka, ki ima le nekaj srčne kulture in morale. Uradništvo bi moralo samo, nastopiti in jim povedati v obraz, da so izvržek. Ti eskponenti raznih strank živijo mogoče dobro na račun svojih žrtev, ni jih sram upropaščati tovariše, ki so drugega mnenja in mogoče najbolj pošteti in vestni uradniki. Sicer, kaj pa sposobnost in poštenost, kdo pa to ceni. Niti tam ni posebno upoštevana ali pa prav nič, kjer bi morala biti v prvi vrsti. Po zmožnosti in pridnosti se danes ne ocenjuje. Ljudem, katerim je življenje njih služba, ki so nesrečni, če ne morejo tako delati kakor jim vest velevala, tem se tega ne prizna. Pri napredovanjih se jih preskoči, zapostavlja se jih, kjer je le mogoče. Denunciante, partizane, te se poriva na boljša mesta, da še z večjo vneto vršijo svoj ofijatski posel. Ne smemo se čuditi, če se danes ljudje skoraj ne upajo kihniti, kaj šele glasno misliti. Najmanjša beseda ga lahko spravi v nesrečo.

To so pojavi, katerih nas mora biti pred ročnim delavcem sram. Razni, nadežji gledajo na delavca-manuelca kot na nekaj nižjega. Ali toliko žalostnih fakt se ne da pri njih navesti. Izjeme so seveda tudi tu, ali v taki meri ne. Mnogo več vzajemnosti je med njimi, medsebojno zaupanje skoraj povsod vlada, denuncijantov skoraj ni. Poglejmo le slučaj trboveljske reduk-

cije. Kaka požrtvovalnost, kako sočutje z žrtvami požrešnega tujega kapitalizma. Vse je bilo na nogah, vsi so hoteli pomagati. Samei so zapuščali službe, da ostanejo pri zaslužku družinski očetje. Ni ga bilo med njimi, ki bi spletal. To so močje, pred katerimi mora vsakdo klobuk sneti. To so dejstva, ki bodo še poznim rodом govorila o značajnosti in medsebojni ljubezni preprostih rudarjev, in vzgledi, katere naj bi posnemala tudi naša inteligencija.

Uradnik.

Delavske »unije« v Italiji.

Italija ima danes postavko, ki doleča, da se smejo podjetniki pogajati samo s fašističnimi unijami in da smejo delavci organizirati samo pod okriljem fašističnih unij. S tem so vse druge unije postavljene izven zakona. Zvezje podjetnikov so že prej pristale na ta pogoj, ker se jim pač izplača. Zakon nadalje zabranjuje stavke, razen v skrajnih slučajih. Spori med delavci in delodajalci se morajo reševati na konferencah in potom razsodišč. Ko je Mussolini zahteval od zbornice »sprejem tega zakona, je trdil, »da je socialistično pridiganje razrednega boja pogubno za delavce in delodajalce.« Mussolini je za kooperacijo delavcev s kapitalisti, za utrditev kapitalizma v modernih oblikah, in za gotove socialne reforme, ki so mogoče pod kapitalizmom. Zanimivo je, da je skoro ves svoj govor posvetil kritiki socialistične teorije o ekonomskem razvoju. Ni rekel, da je kapitalizem večni, pač pa, da bo živel še mnogo stoletij predno ga nadomesti kak drug sistem. Nadalje je nekdanji voditelj italijanskih radikalnih ekstremistov dejal: Kooperacija med razredi je fundamentalno načelo fašističnega sindikalizma. Delo in kapital si nista sovražnika. Oba predstavljata vsak svoj razred, ki izpopolnjujeta drug drugega.

Italijanska industrija je danes ravno tako regulirana z zakoni, kakor vse drugo politično in gospodarsko življenje v Italiji. Kapitalistični krogi so s tem zadovoljni, ker vedo, da se jim pod Mussolinijem ni bati in da so dobro zavarovani. Ali takih pojavov zgodovina precej pozna. Vemo, da niso trajni, ampak samo začasni.

Ameriški socialisti za zavarovanje delavcev.

V ameriškem parlamentu je precej naprednjakov, toda en sam socialista — Victor L. Berger iz Wisconsin. Drugi so ali republikanci ali demokratje. Nekaj je med njimi, kot že rečeno, »naprednjakov«, ki se včasih nočejo pokoriti ukazom Morganovih diktatorjev. Republikanska in demokratska stranka je ena stranka z dvema imeni. Razdeljena je na dve radi interesov kapitalistične politike. Kadar bo ameriško ljudstvo to igro spoznalo in se pridružilo svoji, to je socialistični stranki, bo nastala iz obeh kapitalističnih samo ena stranka. To se je že zgodilo v Minnesoti, Wisconsinu, North Dakoti in

nekaterih drugih krajih, kjer so napredne sile pričele ogrožati večino kapitalističnih strank.

Victor L. Berger ni samo socialistični poslanec, ampak tudi eden najrazumnejših članov poslanske zbornice. Je tudi eden izmed najdelavnejših in edini, ki dela izključno za ljudske interese. To mu je mogoče zato ker je socialist in izvoljen kot socialist. On za svoj mandat ni odgovoren agentom republikanske ali demokratske stranke, ampak socialistični stranki v Wisconsinu in direktno volilecem.

Berger je eden izmed onih redkih ameriških poslancev, katerega ime je redno v ameriških listih. Zastopan je v njih radi svojih predlogov, ki jih kapitalistično časopisje ne more ignorirati. Meseca marca je sodrug Berger zopet predložil načrt socialnega zavarovanja za delavce. Kajpada, socialistični predlog, za katerega se krogi, ki so poslali v kongres ostale poslance, ne navdušujejo. Ampak delavstvu bi vendarle koristilo, če bi bil sprejet. Bergerjev predlog določa, da bi vsi delavci, ki delajo za dnevno plačo, dobivali v šestdesetem letu starosti penzijo od države. Tisti, kateri bi jo ne bili potrební, bi jo ne dobivali. Tisti, ki so jo potrebni, ki so do svojega šestdesetega leta garali za druge, bi dobivali, če bi bil Bergerjev načrt sprejet, 8 dolarjev na teden. To je zelo malo, ampak Berger je predložil načrt v taki obliki, da prisili tiste, ki se kažejo kot ljudski prijatelji, da pokažejo svojo barvo.

En sam socialistični poslanec je za ameriško delavstvo vreden več kakor dva ducata »progresivnih« poslancev, kateri so bili vsiljeni od unijskih voditeljev, češ, da so vredni zaupanja. Letos so v Ameriki kongresne volitve. Delavci bodo glasovali za socialistične kandidate, kajti delavci, ki glasujejo za kandidate kapitalističnih strank, vržejo svoj glas vstran in obenem igrajo vlogo hlapcev in nevednežev.

Pravijo...

da so narodni socialisti izdali po svojem večerajšnjem velikem in zadnjem zborovanju naslednji komunistični:

»Danes ob 5. pop., na nedeljo po beli nedelji tekočega leta 1926 sta se ob številni asitenci botrov in neštevilne publike, mlada, živahna, deviško čista in gracijozna naša junica

Narodno Socialistična Stranka
ter priletni pa bogati in debeli bik
Mladoliberalni Tabor
za vedno vzela.

Pri poročni slavnosti je bilo žrtvovano mlado jagnje

»Nova Pravda«,
nakar je glavni boter odgnal bezljajočo junico in sopihaajočega bika v skupni hlev.

Dano v Ljubljani za časa
vladne krize in Pribečevičeve
onemoglosti.

**Bivše vodstvo, bivše
Nesese.**

Jack London:

Železna peta,

(Socialni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

„Stotore in stotero, tudi otroke.“

Razen strašnih podrobnosti je bil Jacksonov opis njegove nezgode takšen kakor sem ga že slišala. Ko sem ga vprašala, ali se ni morda, ko je opravljal s strojem, ravnal točno po predpisih, je zmajal zglavo.

„Sunil sem z desnico gonilni pas z gonilnega kolesa,“ je rekel. „Z levico sem pa segel po majhnem kamenčku. Nisem pogledal, ali je gonilni pas bil v resnici snet. Smatral sem, da je to storila desnica — kar pa se ni zgodilo. Hitro sem segel tja, ali pas ni bil docela snet. In nato mi je odtrgalo ramo.“

„Zelo je moralo boleti,“ sem rekla sočutno.

„Pokanje kosti ni bilo zabavno,“ je bil odgovor.

Njegove misli glede tožbe za odškodnino so bile nekoliko temne. Samo ono mu je bilo jasno, namreč, da ni dobil odškodnine. Imel je občutek, da so izpovedbe ravnatelja in delovodje imele slab vpliv na odločitev sodišča. Te izpovedbe, kakor je dejal, „niso bile take, kakor bi morale biti.“

Sklenila sem, da te priče poiščem.

Bilo pa je jasno. Jacksonova rama je bila usmiljena vredna. Njegova žena je bila bolna in on sam ni mogel s pletenino in krošnjarijem toliko zaslužiti, da bi lahko vzdrževal družino. Dolgoval je stanarino in njegov starejši otrok, enajstletni fantič, je začel delati v tovarni.

„Mesto čuvaja naj bi mi dali,“ so bile njegove besede, kosem odhajala.

Kosem potem videla odvetnika, ki je imel Jacksonovo zadevo, in oba vodja in ravnatelja tovarne, sem začela razumevati, da mora biti nekaj resničnega na tem, kar je trdil Ernest.

Odvetnik je delal vtis slabega in nezmožnega človeka. Pri pogledu nanj se nisem čudila, da je Jacksonova zadeva bila izgubljena. Moja prva misel je bila, da se je Jacksonu zgodilo prav, zakaj pa je vzel takšnega odvetnika. Ali takoj nato sem se jasno spomnila dveh Ernestovih trditve: „Družba zaposluje zelo sposobne odvetnike,“ in „Kolonel Ingram je zelo bistroumen odvetnik.“ Bilo mi je jasno, da družba lahko naroči sposobnejše juriste, kot pa delavec kakor je Jackson. Ali to je bila gotovo malenkost. Bila sem prepričana, da je bil tehten vzrok, zakaj je pravda končala neugodno za Jacksona.

„Zakaj ste zgubili pravdo,“ sem vprašala.

Odvetnik je osupnil. V prvem trenutku ga je zmedlo in občutila sem sožalje k nesrečnemu, majhnemu možu. Nato je začel stokati. Mislim,

da mu je bilo to stokanje prirojeno. Javkal je o dokaznem materialu. Priče so izpovedale le to, kar je koristilo nasprotni stranki. Niti ena beseda ni bila izrečena v korist Jacksona. Priče so znale, na kateri strani je kruh namazan z maslom. Jackson je bil norec. Bil je od Kolonela Ingram preplašen in zmeden.

Kolonel Ingram je bil sijajen pri zaslišanju. Povzročil je, da je Jackson dajal neugodne odgovore.

„Kako naj bodo njegovi odgovori neugodni, ako je bila pravica na njegovi strani,“ sem vprašala.

„Kaj ima s tem opraviti pravica,“ je vprašal. „Poglejte te knjige.“

Pokazal je z roko na zvezke, vrsteče se ob steni njegove pisarne.

„Vse študiranje in čitanje teh knjig me je naučilo, da sta zakon in pravica dve različni stvari. Vprašajte kateregakoli odvetnika. Da se nauči, kaj je pravica, treba iti v nedeljsko šolo. Da se naučiš zakonov, pa treba preštudirati vse te knjige.“

„S tem hočete reči, da je bil Jackson v pravu in vkljub temu obsojen,“ sem ga vprašala na preizkušnjo. „Hočete reči, da ni pravičnosti pri sodnikih Caldwellsovega sodišča?“

Mali odvetnik me je za trenotek gledal pozorno, nato pa je njegova hrabrost splahnela.

(Dalje prih.)

Križem sveta.

Izredna bratovska ljubezen. V Giulani pri Neaplju sta živela dva brata, oba duhovnika in uživala pri ljudeh splošno zaupanje in spoštovanje. Pred sedmimi leti je umrl starejši brat in mlajšega je smrt silno potrla. Prevzel je še njegovo mesto in živel samo spominu umrlega brata. Zadnjič je pa umrl tudi mlajši. Ko so po smrti odpečatili stanovanje, so za veliko sliko odkrili vdolbino, koder je bila spravljena rakev starejšega brata in na rakvi pismo, v katerem piše mlajši, da je pregovoril grobarja in rakev izkopal, podkupil zidarja in tako imel bratovo truplo vedno v svoji bližini. Pravi, da se ni mogel od njega ločiti in da želi, da ju pokopljejo v skupen grob. Želji so tudi ugodili.

Ameriko odkrili Kitajci? Po najnovejših teorijah Seie Tu Fa, vodje kitajskega informacijskega oddelka v Parizu, so Ameriko odkrili Kitajci že 458 pred Kristusovim rojstvom. Pet budističnih duhovnikov je baje naletelo na „ogromen“ otok. Poročilo teh duhovnikov opisuje natančno ta „otok“ in vse kaže, da je bila nova zemlja sedanja Amerika. Kitajci so jo imenovali „Fon Chang“. L. 499 je potoval na ta kontinent tudi budistični duhovnik z imenom Hui Shen. Faktično pa pripoveduje mehiška pravljica, da je na tamošnje zemlje prišel duhovnik v dolgi halji in tam poučeval novo vero. Seie nadalje trdi, da so prvi japonski naselniki v Meksiki zasledili popolne sličnosti kitajske arhitekture in upodabljanja božanstev. Našli so tudi v Coloradu polno ostankov kitajskih pravljic in v Meksiki celo kipec sedečega Budhe. Vse kaže, da so Kitajci za mnogo let prehiteli Kolumba.

Gluhota je večinoma preprečljiva. Podatki čikaškega zdravstvenega departementa dokazujejo, da je izmed 150.000 zdravniško pregledanih šolskih otrok v Chicagu 3000 izmed njih trpelo na ušesnih hibah in več ali manj na gluhoti. Približno 75 odstotkov vseh ušesnih slabosti pa se da preprečiti, kar pomenja, da imamo mnogo nepotrebnih gluhot. Zdravstveni komisar mesta Chicaga navaja vzroke, ki oslabšajo sluh: V splošnem se gluhoti navadno pojavlja najprej v otroških letih. Razširjenost in bolne bezgavke in otečeni adenoidi (gobice v grlu) čestokrat povzročujejo ušesne slabosti in končno privedejo do gluhot. Šklatica, osepnice, navadni prehladi z nahodom in druge bolezni utegnejo tudi povzročiti slabost sluha. Tuje snovi, ki so prodrle v uho, so vzrok mnogih sitnosti zlasti pri otrocih. Vse različne predmete so že našli znotraj ušes otrok. Taki predmeti ne le da ovirajo sluh, marveč utegnejo povzročiti tudi nevarno vnetje organov za sluh in tudi stalno gluhoti. Tudi ušesno maslo, dasi je naraven izloček v zunanji cevi uhlja, se lahko nabere in strdi tako, da ovira sluh. Preprečitev gluhot je v glavnem odvisna od preprečitve nalezljivih bolezni sploh. Odstranitev bolnih tonzil, adenoidov in drugih nosnih ovir utegnejo tudi preprečiti gluhoti. Kadarkoli se kdo pritožuje radi uhobolja, treba obravnavati pazljivo na to. Mnogo ušesnih slabosti ne bi bilo, ako bi se pazilo že v začetnih stopnjah. Ako pa se ničesar ne stori, slabost postaja čim dalje večja, dokler ne nastane popolna gluhoti.

V nekem pariškem hotelu, v katerem so stanovali večinoma bogati Amerikanci in Američanke, so ponoči neznan tatovi pokradli vse dragocenosti v zlatu in dragih kamnih. Neki Amečanki so odnesli za 450.000 frankov vrednosti; ko so ponoči opazili tatvino, je bila seveda obveščena policija in tedaj se je ugotovilo, da so tatovi obiskali tudi več drugih bogatih dam in jim pobrali vse nakitje. O tatovih pa ni bilo nikakega sledu.

Pred varšavsko delavsko zbornico je prišlo do ostrih spopadov in izgrediv. Demonstrirali so brezposelniki in nekateri so se v izlozbi orožja tudi oborožili. Prišlo bi bilo do krvavih spopadov, toda policija je demonstrante razorožila.

V Parizu ni več prostora za spomenike. Pariz je s pomeniki vseh mogočih veličin tako natrpan, da ne morejo več najti primerne prostora za postavljanje spomenikov v zadnjem času zaslužnim ljudem. Zadnjič so hoteli postaviti spomenik znameniti igral-

ki Sarah Bernhardtovi, pa je komisija izjavila, da ni nikjer več primerne prostora. Imajo še dovršenih več drugih spomenikov, ki pa morajo čakati na odrešenje v različnih razstavah in skladiščih.

Nevstrašen krotilec levov. Pred tedni se je v francoskem mestecu produciral spreten krotilec levov in razkazoval svoje dresirane živali. Mlad, komaj izdresiran lev ga je pa pograbil za roko in bil bi ob roko, da ni ohranil prisotnosti duha. Sunil je namreč z roko v levovo žrelo. Vsled bolečin je lev odprl čeljusti in sunkoma je krotilec izmaknil roko.

Mesto, kjer ni moških. V angleški grofiji Esseks je mesto, katerega celotna uprava je v ženskih rokah. Tudi vse privatne in državne službe zasedajo izključno ženske. Ženska je župan, ženska je čevljanski mojster. Kar je moških, poročenih s temi ženskami, so vsi zaposleni izven mesta. Baje prav dobro izhajajo in s položajem so oboji zadovoljni.

Mlada argentinska igralka se mu di v Parizu in za veliko noč je dobila originalno velikonočno darilo od svoje prijateljice. V zavoju je bilo namreč veliko jajce, v njem pa dvoje smrdljivih živali ter velik škorpion, ki jo je tudi ugriznil. Iskati je morala zdravniške pomoči.

Smola gladovnega mojstra. V Breslavi se je hotel uvekovčiti gladovni mojster Petersen. Dočim je on stradal, je njegov upravitelj zapravljal ogromne prispevke, ki jih je dajala rado vedna publika.

Originalna stavka. V Vilni so zastavkali vsi pokopališni delavci in uslužbenci židovskega pokopališča. Med stavko je pomrlo več Judov in svoji so morali sami kopati jame in zagrebati svoje drage.

Staro drevo. Nedavno so v Ameriki posekali drevo, staro 896 let. Kos odžaganega debela so poslali v muzej in na posamezne letne kroge zapisali letnice. Ko je Krištof Kolumb odkril Ameriko, je bilo drevo že staro 466 let.

V Moskvi se pogaja znano belgijsko tramvajsko podjetje, ki namerava graditi cestno železnico po vseh večjih mestih Rusije. Belgijska družba je še v carski Rusiji gradila vse cestne železnice in akcijska ji je uspela tudi sedaj.

Fordova bilanca. Dobiček Fordovih podjetij je bil v letu 1925 nekoliko manjši, kot v letu 1924. Čisti dobiček pa še vedno znaša 94.560.000 dolarjev. Fordove tvornice so izgotovile v Ameriki 1.967.117 avtomobilov, v inozemstvu pa 136.461.

U ne vpadel?

da eden par nogavic z žigom in znamko (rdečo, modro ali zlato)

„ključ“

traja kakor štirje pari drugih? Kupite eden par, pa boste varovali. Nogavice brez žiga „ključ“ so ponarejene

Kultura.

Drama.

Ponedeljek, 19. aprila: John Gabrijel Borkman. Red A.

Torek, 20. aprila: Zaprti.

Sreda, 21. aprila: »Pygmalion«. E.

»Radniški pokret«. Pravkar je izšla 4. številka znanstveno socijalistične revije, ki izhaja prvo leto v Sarajevu. Revija je že v prvih štirih številkah pokazala vso resnost svojega namena in pomena in objavila izčrpne in časi primerne razprave, ki poglobljajo miselno stran delavskega pokreta. 4. številka ima sledečo vsebino. Krekić: Balkanska sind. konferencija. Čurić: Prilike i ljudi. Todorović: Nevolje krize. Dr. Zona: Potresne cifre. Nikolić: Privredna smotr. M. Z.: Iz svetske privrede. J. J.: Org. opšt. radnika u Sarajevu. Dr. Živković: Socijalizacija medicine i kriza lekarskog staleža. Poleg teh najvažnejših sestavkov je več kratkih poročil in beležk. Revija stane letno 60 Din in se naroča pri »Radniški dom« Sarajeva.

Dnevne novice.

Pripravimo se! Prvi maj je že blizu. Vse naše organizacije morajo pravočasno pripraviti vse potrebno za dostojno proslavo letošnjega delavskega praznika. Pripraviti se pa morajo nanj tudi vsi naši delavci. Priprave za Prvi maj morajo pa biti pravočasno izvršene tudi zunaj Ljubljane. Zato priporočamo vsem, da gredo na delo za obsežno organizacijo letošnje proslave, ki mora vsepovsod zgovorno pričati, da so žalostni časi apatije in razcepov za nami, da se naše gibanje zopet dviga in konsolidira. Vsi na delo za veliko in dostojno proslavo letošnjega delavskega dneva!

Vzorno gospodarstvo. V sobotni številki smo poročali o železničarskem shodu in navedli nekatere drastične primere vzornega gospodarstva — z denarjem, ki bi moral služiti socialnim potrebam železniškega oboja. Sodr. Stanko je tudi povedal, kako so razne ministrske komisije vršile razne napake. Sodr. Stanko je med drugim navedel tudi ta slučaj: »Komisija je bila mnenja, da so tudi toplisce potrebne. Dajmo, kupimo jih, so rekli in šla je komisija, več komisij ter so kupili vinograd, ako sploh kaj rodi, se ne ve. V Dubrovniku je kupljena hiša stala celo lansko leto, razen 1 in pol meseca, nezasedena. V Lipiku stane hiša 1.200.000 Din in je stala celo leto prazna. Nekatere teh hiš se podirajo.

Nakup vseh teh hiš in posestev stane skupno 10 milijonov dinarjev. In ne rabijo se ali so pa neporabne. Ali kupili so jih zato, da je nekdo »zaradil«?

Tako se je delalo — nekaznovano — z denarjem bolniške blagajne. Delavstvo pa je dobivalo le 70% hranarino in še to neredno. Za pobran premog se ga je kaznovalo kot tatu, a tam za težke milijone — so dobili — tudi od slovenske delegacije »Zveze« (g. Jug) spričevalo, da so delali v dobri nameri. Le g. Rodić in naših 5 sodrugov ni dobilo spričevala.

In obračun se ni nikoli položilo.

Aktivne železničarje hočejo poradikaliti? Zadnjič smo čitali v »Delavski Politiki«, da se nas hoče vse aktivne železničarje poradikaliti. Vprašamo vas, ako je to mogoče? Mi, ki garamo kot črna živina za pasjo plačo, naj sedaj volimo cel čas vladajočo stranko, katera nam ne plača niti toliko, da bi mogli svojo družino preživljati? Mogoče jo bodo volili prejšnji Žerjavovci, kateri se hočejo sedaj preleviti v radikale? Kakor se čuje, bo pri nas prihodnji radikalni kandidat doktor Ravnihar. V slučaju, da bi bil on res izvoljen, ali imamo kaj od njega pričakovati? On bi podpiral še nadalje sedanji režim. Poleg tega je pa on tudi pravni zastopnik železnice, zato ne bo hotel in ne bo mogel delati zoper železniško upravo v našo korist. Mi moramo pri vseh prihodnjih volitvah voliti samo — delavsko stranko!

Železniški uslužbenci.

V naši mili Jugoslaviji je že običaj, da se aktivni ministri obdelavajo med seboj, kot se ne znajo niti branjeveke. Izrazi: kockar, lopov in slični okraski besednega reda so navadni naslovi, ki si jih ministri zadevajo drug drugemu. Zadnjič, ko je Radić vse napadel v znamenitem govoru v Pakracu, je podal ostavko Krsta Miletić in ostavko motiviral, kakor znano s tem, da ne mara sedeti za mizo »sa ovakom jednom bitangom i vucibatinom« (Radićem!). Pa naj še kdo reče, da ministri ne skrbijo za svoj in za državni ugled. Tako še novinarji ne znajo psovati...

Ameriški listi so prinesli sledečo notico in jo dobesedno priobčujemo. »Čikaški kutarji pozivajo svoje pristase, naj prispevajo dolarjev — dosti dolarjev — za ekspedicijo ljubljanskega škofa Jegliča, ki pride v Ameriko to poletje. Ni naša zadeva, kaj počnejo slovenski katoliški delavci s svojim zaslužkom, ampak informirati jih je treba glede nečesa, česar najbrž ne znajo in česar jim Kazimir & Co. noče povedati. To je, da je ljubljanski škof Jeglič največji posestnik v Sloveniji. Jeglič ima ogromna veleposestva, gozdove in druga bogastva na Štajerskem, ki mu nosijo lepe dohodke. Ljubljanski škof je tako bogat, da lahko financira »božjo pot« v Ameriko za vse tiste kompanije, katere bo vodil. Izžemanje denarja za škofa je torej ne le škandal, temveč zločin.

Dvajsetletnico splošne stavke v Sarajevu bo letos na svečan način proslavil sarajevski proletarijat. Proslava se bo vršila v velikem štilu na dan 23. maja. Isti dan pred dvajsetimi leti je namreč izbruhnila v Sarajevu prva splošna stavka. Razrednemu delavstvu ni bilo dotlej dovoljeno se združevati, prve agitatorje in propagandiste socializma se je preganjalo, delavstvo je moralo iz tovarn in delavnic na ceste, da si izvojuje svoja prava in osnuje svoj pokret. Ona prva mobilizacija delavskih sil glavnega mesta socialno se probujajoče Bosne, je lepo uspela in delavci in njihovo gibanje se je tedaj definitivno uveljavilo tudi v »kolonijalni« Bosni. Prav je, da bosansko delavstvo proslavi svečano ta važni dogodek v njegovi zgodovini, ki je bil ob enem važen pojav v zgodovini socialnega porajanja in delavskega pokreta na našem jugu.

Dne 31. marca t. l. je našel smučar B. v Planini na Kraju 3 ključe, katere je gotovo izgubil kak smučar. Dobe se v pisarni SPD, Šelenburgova ulica 7-II od 8.—11. in 15.—18. ure.

Nesreča z orožjem. V bližini Ptujja je kmet Kajšt snalil svojo puško. Bil je pa v njej še naboj. Nevedoma je sprožil puško in zadel svojo 20-letno hčerko. Obupani oče se je sam javil orožnikom.

V ljubljanski elektrarni so v zadnjem času uničili 237.000 dinarskih bankovcev, nad pol milijona dvekronskih in nad pet milijonov enokronskih bankovcev.

Krvava scena na sodišču. V Cetingju sta živela mož in žena in ker je bil možev zaslužek preslab, je morala na delo tudi žena. Mož je pa postajal vedno bolj ljubosumen in začeli so se vsakdanji prepri. To je ženo tako razjarilo, da je vložila tožbo na ločitev zakona. Tik pred razpravo sta se sešla na sodišču. Mož je potegnil revolver in oddal nanjo tri strele ostale si je pa pogljal sebi v prsa. Žena je obležala mrtva, moža so pa težko ranjenega odpeljali v bolnico in je vsako upanje, da ostane pri življenju, zastoj.

Krvav pretep radi dekleta. V neki bosanski vasi je mlad fant Mustafa Ibrahimagić ljubil dekleta iz sosednje vasi, kar je pa strašno jezilo Alijo Serdarovića. Spopadla sta se, na bojišče so pa prihiteli tudi ostali fantje in začela se je praveca bitka. 8 jih je bilo težko ranjenih.

V Sarajevu je aretirala policija mlad par iz Novega Sada; dekle je bogatih staršev in ni marala za ženina, katerega so ji določili starši. Pobegnila je s svojim izvoljencem v Sarajevo, odkoder so jo pa tirali potem k staršem.

Prijazen mož. V Zagrebu je vložila mlada, bogata dama tožbo proti svojemu možu, da jo je okradel. Kmalu po poroki je mož namreč zahteval od nje 180.000 dinarjev, za kar bi nakupil raznega blaga. Žena mu denarja ni izročila, dala mu je pa zlatnine in dragoljube za isto vrednost, kar je pa mož vse zastavil pri nekem ruskem emigrantu za 60.000 Din s 15.000 Din obresti. Ves denar je mož zapravil po veseliceh. Kmalu za tem jo je pa zopet oćiganil za 100.000 dinarjev. Ženi se je končno le zdelo preneumno, zahtevala je svoje dragocenosti, katerih pa Rus z raznimi izgovori ni hotel izročiti. Tožila je moža, državno pravdnštvo pa Rusa zastopa kar pet advokatov.

V bližini Vukovarja so potegnili iz Donave siromašno žensko, utopljenko. Dvoje otrok je imela v naročju, sama pa v blagoslovljenem stanju, enega pa je privezala za vrat. Vsekar je šla v smrt iz obupa in v smrt pritegnila še svoje otroke. Niso pa mogli ugotoviti od kje je nesrečna mati.

Pojav na Zabjeku. Včeraj okrog 12 ure se je naenkrat vnel požar iz dimnika neke hiše na Zabjeku. Gasileci so bili takoj obveščeni in udušili ogenj.

Pretep na veselici društva »Merkur« v kazini. Kako je prišlo do pretepa, še ni natančno ugotovljeno, baje sta ga povzročila dva, ki nista bila prvotno pripuščena k veselici. Pri pretepu je bilo več ranjenih. Val. Urbančič je pa nezavesten obležal in so ga morali takoj prepeljati v bolnico.

Nekaj za proletarske starše.

Ljubljana, 17. aprila.

Bilo je pred par dnevi. Sedel sem v znani ljubljanski okoliški gostilni. Med ostalimi gosti sta sedela sama pri mizi delavec in njegova žena. Mirno sta se razgovarjala in očividno je on užival počitek po dokončanem delu. Čez nekaj časa se odprejo vrata in v sobo stopi mlada, komaj 17—18-letna gospodična. Obležena je bila po zadnji modi in zelo okusno. Nekaj časa se je nervozno ozirala po mizah in stresala svoj »bubi«. Slednjič se ji ustavi pogled, kjer je sedel delavec z ženo. Jeza se je zablistala iz oči in urno je pristopila k mizi. Takoj na to smo slišali: »Tako, vidva sedita in popivata, jaz pa moram čakati na večerjo in se jeziti, ker vaju od nikoder ni. Ob osmih imam »randi« in »moj« me bo že zopet moral čakati, tako, da bova oba zamudila kino. Mama, takoj pojdite domov in pripravite večerjo, tega čakanja sem že sita.« Vse te besede so bile izrečene v ne baš prijaznem tonu. Gostje so se ozirali na to olikano gospodičnico in stikali glave. Delavec je poklical natakarico, plačal ter odšel z ženo. Za njima se je na visokih petah zibala nadebudna hčerka. Ko sem se pozneje vrnil v mesto, sem tega dobrega otroka srečal na najbolj živahni ljubljanski ulici v spremstvu mladega gospoda iz takozvanih »boljših krogov«. Sladko ji je govoril in punčka se je pa od blaženosti kar cedila, da ima tako imenitnega kavalirja. Ura je že davno odbila 8 in v kino se jima ni prav nič mudilo, počasi sta šetala proti Tivoli.

To je sicer prav vsakdanja zgodbi-ca, vendar zelo značilna. Hči nahruli očeta in mater, ker sta si privoščila med oddihom kozarec vina in nista svoje dišne hčerke čakala, da blagovoli večerjati in oditi na sestanek. Pričakoval sem, da sploh ne bodeta na tako nesramnost reagirala, marveč obsedela in še »fajlico« pridržala, da ne bo odšla bogvekam in se pokoravala.

Ne, ravno nasprotno. Oče in mati si pritrgata potreben oddih in gresta domov, samo, da bo punčka lahko odšla k »svojem«. Človek ne ve, kako bi to imenoval. To že ni več ne ljubezen, ne dobrot, ne naivnost, to je že neumnost, slepota. In koliko takih proletarskih mater imate. Slepota so zaljubljeni v svoje hčerke, dovoljujejo jim vse, podpirajo jih, vse v svoji naivnosti in zaslepljenosti, da bo frajlica dobila imenitnega moža. Sanjajo o njeni sijajni bodočnosti, da bo enkrat imenitna gospa, ki se bo vozila s kočijo ali avtom k njej na obisk in jo na stara leta podpirala. Ali usoda je navadno strašno nagajiva in hudobna. Res bo prišel mogoče čez gotovo dobo avto in kočija, tudi punčka bo sedela v njem, ali peljal jo ne bo v njeno vilo, ampak zavil bo skozi mesto, drvel proti Udmanu in kjer se odcepi ulica na Zaloški cesti zavil pred neko gotovo hišo. Tam bo žela hčerka svoj uspeh za vse lepe urice v objemih »njenega iz boljše hiše«. Kesanje mamice in hčerke bo prepozno. Ne bo pomagal ne stek in ne

jok. Še »njen« jo ne bo hotel poznati, sodišče ga bo moralo pozvati na neke dolžnosti.

Kaj vse te dobre proletarske mamice sanjajo. Seveda blaziranim gošpodkom, ki so že vse moči oddali in pustili bogve kje, je tako zdravo delavsko dekle nekaj, kar poživi, pa ponovno zavalovi kri. In vrhutega živi še tak degeneriranec v zavesti, da je nekak dobrotnik ljudstva, ker se je blagovolil ob »pofelnu« umazati. Domišlja si, da punca nima nikakega prava, da ga zove na odgovor in terja svoje, in da mu mora biti hvaležna, da se je ponižal tako nizko in ji podaril par zabavnih uric.

To so izgledi na lepšo bodočnost. Na žalost jih je mnogo. Starši se ne brigajo za svoje hčere, da bi jih pošteno odgojili. Če se proletarska hči poroči, vzame skoraj v vseh slučajih proletarca. Dote nima, kje jo naj tudi starši vzamejo, saj morajo živeti ob skromnem zaslužku, ki komaj dopušča, da živijo. Dajo naj pa poštene hčere, dekleta brez takozvane »burne preteklosti«, ki bodo znale delati, možu biti opora v boju za obstanek. Skrbijo naj da postanejo poštene in zdrave matere, da bodo enkrat njihov ponos in radost. Proletarci ne rabijo žena z manikiranimi nohti, šminkanami ustnicami in pudranimi lici. Oni rabijo žene, ki se ne strašijo dela, ki se zavedajo, da proletarec pot ni z rožicami posuta in da jih čaka marsikaka težka ura, v kateri bo treba trdno stati možu ob strani in mu biti krepka opora. Delo jim mora biti življenjska naloga. Vzgojene morajo biti dobro, da bodo tudi same izvrstne vzgojiteljice.

Vsi proletarci bi se morali tega zavedati in že decem navajati k delu. Res, da sta mož in žena dostikrat od dnevnega napora utrujena in da si komaj želita počitka, vendar naj žrtvueta vsak dan nekaj časa otrokom. Če zapuščate otroke, zapuščate svojo kri. Mar matere za to v bolečinah rodite, da dajete življenje bitjem, katerih vas bo enkrat sram? In očetovi krvavi žulji, ki nastajajo pri težkem delu, mar naj oni živijo otroke, kateri ne bodo smeli enkrat med dostojne ljudi.

Ne vzgajajte hipermodernih damic, hrepenečih za vsem bleščečim, katere mika vse drugo samo pošteno delo ne. Vzgajajte svojemu stanu poštene žene, skrbne družice v življenju; s tem koristite sočloveku-proletarcu.

Ivan Albreht:

Dobrotnik.

Oče je delal v jeklarni. Ko so rohneli stroji in z jezo rodili tu žico, tam žeblje in žebličke, je previdno hodil okrog njih in jim tiho stregel, kjer in kakor je bilo treba. Dan na dan in leto za letom je hodil enakomerno v tovarno, vedno bolj sklonjen in suhljat, dokler ni bil ves kakor prepleskan z jeklenim prahom in prestrojen v jedkih kislinah, kakršne so uporabljali v jeklarni. Naj je zima zavijala pokrajino v svoj beli molk, naj se je smejala pamlad, zorela jesen ali se bohotilo

žarko poletje, tovarna je bila vedno enaka: mrka, mračna in strašna v svoji grozeči razsežnosti. Kakor pošast je zjutraj požirala ljudi in jih zvečer spet utrujene bruhalo iz sebe. In zjutraj, opoldne in zvečer so rjule sirene svoj zmagoslavni, zasmehljivi klic vsem, ki so gomazeli v območju njih sile. Tako je bilo leto in dan in ves dolgi čas, a oče je sanjal:

»Zdaj doraste Marica, potem Francika, za njo Ivanka, potlej Metka, pa bo drugače. Pomlad se bo oglasila, pesem, življenje... Da bi imel le še vsaj enega fantiča... Kuštrav, gologlav bi mi priletel zvečer nasproti, razigran, krepak in razposajen...«

Tako je sanjal, ko sta sedela po večerji z ženo v začrneli sobi. Deklice so polegale po blazinah in tuptam ječale v spanju. Žena je pripovedovala z nekoliko raskavim glasom:

»Marica bo zdaj končala šolo. Ravnatelj Dietz bi jo vzel v službo. Gospa je bolehná, posli imajo vsak svoje delo, a Marica bi bila tako za razvedrilo gošpej. Marsikaj bi se naučila in dobro bi ji bilo...«

»Sem mislil, da bi doma pomagala tebi,« je omenil mož.

»Kaj hočeš! Misliti morava na otroke, ne nase...«

V njegovih trudnih očeh se je zasvetilo. Z okorno roko je objel ženo:

»Bo že tako, Meta, ti že veš. Samo da ji bo dobro, naši Marici.«

Potem čisto tiho:

»Če bi le imel vsaj enega, da bi mu rekli — Franceljček? —«

Žena se je prestrašila:

»Francelj, kam pa misliš? Kaj mu bova dala, ko že zdaj komaj živimo?«

Ko pa je srečala možev proseče otožni pogled, ni več branila. Samo solza se je vrnila v njenih očeh.

»In če bo spet dekletce?«

»Naj pa bo,« je dejal mož, ko je odhajal v tovarno...

Lavrino Marica je imela prav lepo pri ravnatelju Dietzu. Gospa je bila bleđa, slabotna in ni mogla skoro nič hoditi. Marica je bila čez dan vedno pri njej in ji je stregla. Gospod ravnatelj je bil že prileten in plešast, sicer pa jako dober. Marica je dobila vsega dovolj: hrane, obleke in obuvala. Mati Meta je dejala možu:

»No, če bova z vsemi imela tako srečo, sva lahko brez skrbi.«

Oče Lavrin se je zadovoljno smehljaj:

»Viš, pa si se bala, kaj bo. —«

Marica je včasih prišla domov za kako popoldne. Znala se je vesti čisto gosposko. »Prosim«, »izvolite«, »kakor želite« — je kar sulo iz nje. Vmes pa cela kopa neumljivih, tujih besedi, da sta strmela oče in mati. Hčerčina obleka je bila polna prijetnega vonja, lasje lepo skodrani, na prstih desnice pa sta poblestevala dva zlata obročka z rdečimi žarečimi rubini.

Mati Meta, ki je bila dan za dnem bolj mehka in zasanjana, čim bliže je prihajal njen čas, bi bila rada izvedela še marsikaj od hčere, toda Marica ni hotela mogo govoriti. Samo to je po-

navljala, da ji nič ne manjka. Ko pa se je zmračilo, se ji je vselej mudilo domov — oziroma nazaj k rodbini ravnatelj Dietza. Od matere in očeta se je poslovila kar nekam na hitro, le svojo komaj leto dni mlajšo sestro Franciko je vselej objela in zaihtela, ko jo je zopet izpustila. Francika jo je gledala s svojimi, jasnimi očmi in jo hotela tolažiti:

»Le čakaj, Marica, letos končam tudi jaz šolo. Potem pojdeva skupaj služiti in bova obe —«

»Ne, ne,« jo je prekinila sestra. »Kar lepo doma bodi! Ti bom že jaz pomagala, pa se pojdeš rajša kaj učiti.«

(Konec prih.)

Prekmurske novice.

Gibanje sezonskih delavcev. Po veliki noči so začeli odhajati sezonski delavci na delo na razna veleposestva v južne kraje države. Največ jih je do sedaj odšlo na državno posestvo Belje in sicer okoli 400. Zadnji in največji transport delavcev za Belje odide v danes 19. t. m. Skupno število na Belju zaposlenih delavcev bo letos znašalo okoli 1400. Letos se opazja, da je med delavci precejšnje število cigánov, kar do sedaj ni bil slučaj, razen v majhnem številu. Tej okolščini je najbrže vzrok dejstvo, da so delovni pogoji letos mnogo slabši od prejšnjih let, vsled česar dobri delavci nočejo iti na delo.

Madžarska vlada je letos prepovedala prekmurskim sez. delavcem dohod na madž. veleposestva. Vsled te prepovedi bo prizadetih do 3000 delavcev, ki jih bo vsled splošne krize in brezposelnosti v naši državi težko zaposliti. Naše oblasti naj vzamejo to vprašanje resno v pretes ter stopijo nemudoma v stik z madžarsko vlado, da preklicje prepoved dohoda prekmurskih delavcev na Madžarsko.

Odlikovanje. Upravnik pošte v M. Soboti in Dol. Lendavi ter nekateri drugi poštni uradniki so bili odlikovani za dobro in požrtvovalno izvrševanje službe. Med tem, ko odlikovancem čestitamo na odlikovanju, ki so ga zaslužili, pa priporočamo, da se za poštni uradnike in nastavljenice, ki so noč in dan vpreženi v delu, poskrbi tudi v drugem oziru in sicer s tem, da se jim delo olajša z nastavitvijo predpisane oz. potrebnega personala.

Prizor z demokratskega shoda. Predsednik: »Otvorjam debato o poročilu g. poslanca.« Delegat (kmet): »Jaz bi rad par reči zgučal, pa mi gospodje ne smejo zameriti in čemerni biti. Gospod kóvet (poslanec) so preminóče leto, ko so bile volitve obljúbili, da bodo v naši vasi naredili dva mosta, pa niso nanš ednoga naredili.« Splošen pritajen smeh. Pod mizami kažejo nekateri fige. Debata se nadaljuje in končno se soglasno sprejme resolucija, ki pravi med drugim (molče namreč), da bo kmet čakal na mostove do — prihodnjih volitev. V drugi sobi se pa župan — pardon — gerent iz Satahovcev, ki je pa klerikalec, jezi, da so »eni gospodje, ki se pritožujejo čez Radiča, prav njega za poslanca izvolili.«

Zadružni trgovski dom

„PRODUKCIJE“

na Tržaški cesti v Ljubljani

Oglejte si zaloge manufaktrnega blaga, konfekcije, izdelkov zadruge „Delta“, klobukov, porcelana, email-posode, čevljev, specerijske predmete, pohištvo, pletene izdelke itd.

195

Cene zmerne! -- Nikdo ni prisiljen kupiti!

Konzumno društvo za Slovenijo

registrovana zadruga z omejj. zav. v Ljubljani

sprejema

hranilne vloge

in jih obrestuje po zelo ugodni obrestni meri.

Pojasnila daje ravnateljstvo, Ljubljana VII, Zadružni Dom.